

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

12 octombrie 2023*

„Trimitere preliminară – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Directiva 93/13/CEE – Efectele constatării caracterului abuziv al unei clauze – Voința consumatorului ca un contract să fie menținut prin modificarea clauzelor declarate abuzive – Competențele instanței naționale”

În cauza C-645/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei), prin decizia din 12 octombrie 2022, primită de Curte la 13 octombrie 2022, în procedura

R. A. și alții

împotriva

„**Luminor Bank AS**”, acționând prin intermediul „Luminor Bank AS” Lietuvos skyrius,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din doamna O. Spineanu–Matei (raportoare), președintă de cameră, domnul S. Rodin și doamna L. S. Rossi, judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru „Luminor Bank AS”, acționând prin intermediul „Luminor Bank AS” Lietuvos skyrius, de K. Karpickis, A. Klezys, advokatai, și A. Sovaitė;
- pentru guvernul lituanian, de K. Dieninis, S. Grigonis și V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de P. Barros da Costa, A. Cunha, I. Gameiro și L. Medeiros, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: lituaniana.

– pentru Comisia Europeană, de J. Jokubauskaitė și N. Ruiz García, în calitate de agenți,
având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului
general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între R. A. și alții, pe de o parte, și „Luminor Bank AS”, acționând prin intermediul „Luminor Bank AS” Lietuvos skyrius, pe de altă parte, în legătură cu caracterul abuziv al unor clauze care figurează în mai multe contracte de împrumut încheiate între aceste părți și cu consecințele care decurg din acesta.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Al douăzecișunulea și al douăzecișipatrulea considerent al Directivei 93/13 au următorul cuprins:

„întrucât statele membre ar trebui să se asigure că nu se includ clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către un vânzător sau furnizor; [...]

[...]

întrucât autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficiente pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii”.

- 4 Potrivit articolului 6 alineatul (1) din directiva menționată:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

- 5 Articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.”

Dreptul lituanian

- 6 Articolul 6.228⁴ alineatul 8 din Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Codul civil al Republicii Lituania) prevede:

„În cazul în care instanța constată caracterul abuziv al uneia sau al mai multor clauze contractuale, acea clauză sau acele clauze sunt lovite de nulitate de la încheierea contractului, iar celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți, cu condiția ca respectivul contract să poată continua să existe după eliminarea clauzelor abuzive.”

- 7 Articolul 353 alineatele 1 și 2 din Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (Codul de procedură civilă al Republicii Lituania) prevede:

„1. În cadrul recursului, instanța de recurs exercită un control asupra hotărârilor judecătorești și/sau ordonanțelor atacate în ceea ce privește aplicarea legii. Instanța de recurs este ținută de situația de fapt stabilită de instanța de fond și de instanța de apel.

2. Instanța are competența de a exceda obiectul unui recurs cu privire la o chestiune de drept atunci când interesul public o impune și atunci când drepturile și interesele legitime ale unei persoane, ale societății sau ale statului ar fi încălcate dacă nu s-ar depăși limitele recursului. [...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 8 În cursul anului 2008, reclamantii din litigiul principal au încheiat mai multe contracte de împrumut exprimate în franci elvețieni (denumite în continuare „contractele în litigiu”) cu pârâta din litigiul principal, în temeiul cărora au împrumutat de la aceasta din urmă o sumă de bani în franci elvețieni, au convertit în franci elvețieni împrumuturi existente, exprimate în euro sau în litai lituanieni, sau au refinanțat împrumuturi pe care le dețineau, în altă monedă decât francul elvețian, de la alte instituții de credit. Împrumuturile acordate în acest mod trebuiau rambursate în franci elvețieni. Din cauza unei deprecieri semnificative a litas lituanian în raport cu francul elvețian, suma care trebuie rambursată aproape s-a dublat de la încheierea acestor contracte.
- 9 În cursul anului 2017, întrucât au apreciat că anumite clauze din contractele menționate erau abuzive, reclamantii din litigiul principal au sesizat Vilniaus apygardos teismas (Tribunalul Regional din Vilnius, Lituania) cu o cerere având ca obiect, în special, înlocuirea francului elvețian cu euro, ținând seama de rata de schimb aplicabilă la data acordării acestor împrumuturi, precum și recalcularea în euro a plăților efectuate în franci elvețieni cu titlu de rambursare a creditului (capital și dobânzi), ținând seama de rata de schimb aplicabilă la data acestor plăți.
- 10 Prin hotărârea din 20 noiembrie 2018 a acestei instanțe, confirmată în apel la 5 mai 2020 printr-o hotărâre a Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei), cererea reclamantilor din litigiul principal a fost respinsă.
- 11 Aceștia au declarat recurs la Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei). Prin hotărârea din 14 aprilie 2021, această instanță a retrimis cauza la Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) pentru a se efectua o nouă examinare a caracterului abuziv al clauzelor în discuție din contractele în litigiu. Potrivit Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea

- Supremă a Lituaniei), faptul că pârâta din litigiul principal și-a îndeplinit obligația de informare cu privire la riscul de evoluție a cursului de schimb al francului elvețian nu însemna că instanța nu avea obligația de a examina dacă aceste clauze prezentau un caracter abuziv.
- 12 Prin ordonanța din 4 mai 2021, Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) a dispus ca reclamanții din litigiul principal să își exprime punctul de vedere cu privire la modul în care clauzele în discuție din contractele în litigiu ar trebui, în opinia lor, să fie modificate în cazul constatării caracterului lor abuziv. Aceștia au precizat că solicitau modificarea acestor clauze în conformitate cu actul de sesizare a instanței, mai precis, în esență, prin înlocuirea francului elvețian cu euro, la cursul de schimb aplicabil la data acordării împrumuturilor în cauză. În schimb, pârâta din litigiul principal s-a opus constatării caracterului abuziv al clauzelor respective, precum și modificării lor, în lipsa unor norme supletive în ordinea juridică lituaniană.
 - 13 Prin hotărârea din 2 septembrie 2021, Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) a declarat abuzive clauzele contractelor în litigiu referitoare la moneda în care erau exprimate împrumuturile în cauză, pentru motivul că nu îndeplineau cerința transparenței, și a modificat aceste contracte ca fiind exprimate în euro, la cursul de schimb aplicabil la data acordării acestor împrumuturi, înlocuind indicele de referință care figurează în contractele respective, și anume LIBOR CHF, cu Euribor. În opinia acestei instanțe, o asemenea soluție era conformă cu principiile echității, bunei-credințe și caracterului rezonabil, precum și cu obiectivele urmărite de Directiva 93/13.
 - 14 Pârâta din litigiul principal a sesizat Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei), instanța de trimitere, cu un recurs împotriva acestei hotărâri, susținând că Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) a calificat în mod eronat clauzele în discuție din contractele în litigiu drept „abuzive” și că această din urmă instanță nu era îndreptățită să modifice clauzele respective, dat fiind că în dreptul lituanian nu existau dispoziții cu caracter supletiv susceptibile să înlocuiască clauzele respective și că modificarea acestora din urmă în temeiul principiilor echității, bunei-credințe și caracterului rezonabil era interzisă de articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13.
 - 15 Prin hotărârea parțială din 25 august 2022, instanța de trimitere a confirmat hotărârea din 2 septembrie 2021 a Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) în măsura în care califica clauzele în discuție din contractele în litigiu drept „abuzive” și a redeschis procedura în ceea ce privește modificarea acestor contracte efectuată de această din urmă instanță.
 - 16 În fața instanței de trimitere, reclamanții din litigiul principal susțin că, din cauza pasivității pârâtei din litigiul principal, nu s-a putut ajunge la niciun acord cu privire la o eventuală modificare a clauzelor declarate abuzive. Aceștia susțin de asemenea că nu acceptă menținerea acestor clauze și solicită, cu titlu principal, modificarea contractelor în litigiu în modul indicat în actul de sesizare a instanței. Cu toate acestea, în cazul în care s-ar considera că nu există un temei legal pentru efectuarea unei asemenea modificări, reclamanții din litigiul principal solicită anularea acestor contracte și restituirea prestațiilor efectuate în temeiul acestora. Pârâta din litigiul principal solicită declararea nulității contractelor respective *ex nunc*.
 - 17 Această instanță ridică problema consecințelor calificării clauzelor în discuție din contractele în litigiu drept „abuzive”, având în vedere că reclamanții din litigiul principal au solicitat menținerea acestor contracte și modificarea acestor clauze. În această privință, instanța menționată precizează că, în speță, nu se contestă că respectivele contracte nu pot continua să existe fără aceste clauze. Instanța menționată observă că Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) nu a

examinat problema dacă o eventuală anulare a contractelor în litigiu ar fi determinat consecințe deosebit de prejudiciabile pentru reclamantii din litigiul principal. Potrivit instanței de trimitere, lipsa unei astfel de examinări s-ar explica prin faptul că actul de sesizare a instanței nu viza anularea acestor contracte, ci numai modificarea lor, și că articolul 265 alineatul 2 și articolul 320 alineatul 2 din Codul de procedură civilă al Republicii Lituania interzic instanței de prim grad de jurisdicție și, respectiv, instanței de apel să depășească limitele cererilor cu care sunt sesizate.

- 18 În consecință, instanța de trimitere ridică, în primul rând, problema dacă instanța de apel putea modifica contractele în litigiu fără a examina în prealabil dacă anularea acestor contracte ar fi determinat consecințe deosebit de prejudiciabile pentru reclamantii din litigiul principal. Potrivit acestei instanțe, răspunsul la această întrebare depinde de valoarea care trebuie atribuită voinței reclamantilor din litigiul principal ca respectivele contracte să fie menținute prin modificarea clauzelor lor abuzive.
- 19 Instanța de trimitere ridică, în al doilea rând, problema dacă răspunsul la întrebarea menționată depinde de aspectul dacă instanța națională are posibilitatea de a înlocui o clauză abuzivă cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție care ar fi aplicabilă în cazul unui acord între părțile la contractul în discuție.
- 20 Această instanță consideră că răspunsurile la aceste două întrebări s-ar putea dovedi afirmative. Astfel, pe de o parte, un răspuns afirmativ la prima întrebare ar fi conform cu obiectivul Directivei 93/13, care urmărește în special să restabilească echilibrul dintre părți, menținând totodată, în principiu, validitatea întregului contract, iar nu să anuleze toate contractele care conțin clauze abuzive (Hotărârea din 15 martie 2012, Pereničová și Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, punctul 31). Pe de altă parte, a doua întrebare ar putea de asemenea să primească un răspuns afirmativ, având în vedere că, dacă există posibilitatea de a înlocui o clauză abuzivă cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție aplicabilă în cazul unui acord între părțile la contractul în discuție și dacă consumatorul solicită ca acest contract să fie menținut prin modificarea acestei clauze abuzive, instanța națională trebuie să poată soluționa chestiunea unei modificări a clauzei respective fără să examineze în prealabil consecințele anulării respectivului contract în ansamblul său.
- 21 În schimb, instanța menționată consideră că, atunci când dreptul național nu cuprinde nicio dispoziție adecvată cu caracter supletiv, iar părțile nu ajung la un astfel de acord, instanța trebuie, independent de voința exprimată de consumator, să decidă anularea contractului în discuție în ansamblul său, cu excepția cazului în care consumatorul și-a exprimat dorința ca clauzele abuzive să fie menținute. Astfel, instanța trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a proteja consumatorul de consecințele deosebit de prejudiciabile care rezultă din această anulare.
- 22 Având în vedere că, în speță, dreptul lituanian nu conține nicio dispoziție cu caracter supletiv care ar putea înlocui clauzele din contractele în litigiu declarate abuzive, iar părțile nu au ajuns la un acord cu privire la o dispoziție aplicabilă, voința exprimată de reclamantii din litigiul principal ca aceste contracte să fie menținute și ca aceste clauze să fie modificate nu poate împiedica instanța să decidă anularea contractelor respective.

23 În aceste condiții, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva [93/13] pot fi interpretate în sensul că, în cazul în care un consumator își exprimă voința de a se menține contractul prin modificarea unei clauze abuzive conținute în acesta, o instanță, după ce a constatat imposibilitatea menținerii contractului după eliminarea acestei clauze, poate să se pronunțe cu privire la chestiunea modificării clauzei abuzive fără să examineze în prealabil posibilitatea unei anulări a contractului în ansamblul său?
- 2) Răspunsul la prima întrebare depinde de aspectul dacă instanța națională are posibilitatea de a înlocui clauza abuzivă cuprinsă în contract cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție aplicată de comun acord de către părțile la contractul în cauză?”

Cu privire la întrebările preliminare

24 Cu titlu introductiv, trebuie să se observe că, deși instanța de trimitere solicită interpretarea articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, aceasta ridică problema consecințelor constatării caracterului abuziv al unei clauze contractuale. În consecință, având în vedere precizările conținute în decizia de trimitere, întrebările adresate trebuie înțelese în sensul că vizează numai acest articol 6 alineatul (1).

25 Astfel, este necesar să se considere că, prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune ca, atunci când o instanță națională a constatat imposibilitatea menținerii unui contract după eliminarea unei clauze abuzive, iar consumatorul în cauză își exprimă voința ca acest contract să fie menținut prin modificarea clauzei respective, această instanță să se poată pronunța cu privire la măsurile care trebuie adoptate pentru a se restabili echilibrul real dintre drepturile și obligațiile părților la contractul menționat, fără să examineze în prealabil consecințele unei anulări a aceluiași contract în ansamblul său. Această instanță ridică, pe de altă parte, problema dacă împrejurarea că instanța menționată are posibilitatea de a înlocui clauza respectivă cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție aplicabilă în cazul unui acord între părți este relevantă în această privință.

26 Pentru a răspunde la aceste întrebări, trebuie amintit că, după cum reiese din jurisprudența Curții, constatarea caracterului abuziv al unei clauze conținute într-un contract trebuie să permită restabilirea în drept și în fapt a situației în care s-ar fi găsit consumatorul în lipsa acestei clauze abuzive [Hotărârea din 12 ianuarie 2023, D. V. (Onorarii de avocat – Principiul tarifului orar), C-395/21, EU:C:2023:14, punctul 54 și jurisprudența citată].

27 În temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, instanței naționale îi revine obligația de a înlătura aplicarea clauzelor abuzive pentru ca ele să nu producă efecte obligatorii pentru consumator, cu excepția cazului în care consumatorul se opune. Cu toate acestea, contractul trebuie să continue să existe, în principiu, fără nicio altă modificare decât cea rezultată din eliminarea clauzelor abuzive, în măsura în care, în conformitate cu normele de drept intern, o asemenea menținere a contractului este posibilă din punct de vedere juridic [Hotărârea din 12 ianuarie 2023, D. V. (Onorarii de avocat – Principiul tarifului orar), C-395/21, EU:C:2023:14, punctul 55 și jurisprudența citată].

- 28 Astfel, instanța națională nu are obligația să înlăture aplicarea unei clauze abuzive în cazul în care consumatorul, după ce a fost informat de instanța respectivă, înțelege să nu invoce caracterul abuziv și neobligatoriu al clauzei, dând astfel un consimțământ liber și clar cu privire la această clauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 29 Astfel, Curtea a statuat că, în măsura în care sistemul de protecție oferit de Directiva 93/13 nu își găsește aplicarea în cazul în care consumatorul i se opune, acest consumator trebuie *a fortiori* să aibă dreptul de a se opune să fie protejat, în temeiul acestui sistem, împotriva consecințelor prejudiciabile provocate de anularea contractului în ansamblul său, atunci când nu dorește să invoce această protecție (Hotărârea din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punctul 55).
- 30 În schimb, atunci când consumatorul își exprimă voința de a invoca protecția oferită de Directiva 93/13, instanța națională trebuie să examineze dacă, în raport cu criteriile prevăzute de dreptul național, contractul poate continua să existe fără nicio altă modificare decât cea rezultată din eliminarea clauzei abuzive în discuție.
- 31 Această examinare a posibilității ca un contract să continue să existe fără clauza abuzivă în discuție constituie o examinare obiectivă a cărei efectuare revine instanței naționale în raport cu normele de drept național și independent de împrejurarea că consumatorul își exprimă voința în sensul menținerii acestui contract (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punctele 39-41 și jurisprudența citată).
- 32 În cazul în care, în aplicarea dispozițiilor relevante ale dreptului intern, contractul nu ar putea continua să existe după eliminarea clauzei abuzive, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu se opune anulării acestuia [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 ianuarie 2023, D. V. (Onorarii de avocat – Principiul tarifului orar), C-395/21, EU:C:2023:14, punctul 59].
- 33 Doar în ipoteza în care anularea contractului în ansamblul său ar expune consumatorul unor consecințe deosebit de prejudiciabile, precum plasarea acestuia într-o situație de insecuritate juridică, dar care nu pot fi reduse numai la consecințe de natură pur pecuniară, instanța de trimitere are la dispoziție posibilitatea excepțională de a înlocui o clauză abuzivă anulată cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau aplicabilă în cazul unui acord între părțile la contractul în discuție [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 ianuarie 2023, D. V. (Onorarii de avocat – Principiul tarifului orar), C-395/21, EU:C:2023:14, punctele 60-62].
- 34 Reiese de asemenea din jurisprudență că, atunci când nu există nicio dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau o dispoziție aplicabilă în cazul unui acord între părțile la contract susceptibilă să înlocuiască clauzele abuzive în discuție, iar anularea contractului l-ar expune pe consumator unor consecințe deosebit de prejudiciabile, instanța națională trebuie să adopte, ținând seama de ansamblul dreptului său intern, toate măsurile necesare pentru a proteja consumatorul de aceste consecințe și pentru a restabili echilibrul real între drepturile și obligațiile reciproce ale cocontractanților (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 noiembrie 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, punctul 41).
- 35 Măsurile care pot fi adoptate de instanța națională în cazul în care se constată caracterul abuziv al unei clauze contractuale a cărei eliminare ar determina anularea contractului din care face parte nu au un caracter exhaustiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 noiembrie 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, punctul 40), sub rezerva imposibilității instanței naționale de a

completa acest contract, modificând conținutul acestei clauze [Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctul 53, precum și Hotărârea din 12 ianuarie 2023, D. V. (Onorarii de avocat – Principiul tarifului orar), C-395/21, EU:C:2023:14, punctul 65].

- 36 În această privință, Curtea a statuat că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 se opune remedierii lacunelor unui contract, provocate de eliminarea clauzelor abuzive cuprinse în acesta, doar pe baza unor dispoziții naționale cu caracter general care prevăd că efectele exprimate într-un act juridic se completează, printre altele, cu efectele care decurg din principiul echității sau din obiceiuri, care nu sunt dispoziții supletive și nici dispoziții aplicabile în cazul unui acord între părțile la contract (Hotărârea din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punctul 62).
- 37 Din cele ce precedă reiese că, pe de o parte, voința exprimată de consumator de a invoca protecția oferită de Directiva 93/13 și ca un contract să fie menținut nu aduce atingere obligației instanței naționale de a examina, potrivit unei abordări obiective și în raport cu normele dreptului național, dacă acest contract poate continua să existe după eliminarea clauzei abuzive în discuție.
- 38 Pe de altă parte, atunci când a constatat imposibilitatea menținerii unui contract după eliminarea unei asemenea clauze abuzive, această instanță nu poate înlocui această clauză cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție aplicabilă în cazul unui acord între părțile la acest contract sau, dacă acest drept nu prevede astfel de dispoziții, să adopte alte măsuri pentru ca echilibrul real dintre drepturile și obligațiile acestor părți să fie restabilit, fără să examineze și să constate în prealabil că invalidarea contractului respectiv în ansamblul său l-ar expune pe consumatorul în cauză unor consecințe deosebit de prejudiciabile.
- 39 În speță, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) este sesizată cu un recurs împotriva unei hotărâri a Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) prin care această din urmă instanță, după ce a constatat caracterul abuziv al unor clauze care fac parte din obiectul principal al contractelor în litigiu, și anume cele privind moneda în care erau exprimate împrumuturile în cauză, a admis cererea reclamanților din litigiul principal și a modificat aceste contracte, fără să examineze în prealabil consecințele unei eventuale anulări a contractelor respective pentru reclamanții din litigiul principal. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) a confirmat hotărârea atacată cu recurs în ceea ce privește calificarea acestor clauze drept „abuzive”. În schimb, în ceea ce privește consecințele acestei calificări, această din urmă instanță ridică problema dacă instanța de apel putea admite cererea reclamanților din litigiul principal de menținere a contractelor în litigiu prin modificarea clauzelor menționate fără să fi examinat în prealabil dacă această anulare determina consecințe deosebit de prejudiciabile pentru reclamanții din litigiul principal.
- 40 Or, astfel cum reiese din jurisprudența Curții amintită la punctele 26-38 din prezenta hotărâre, în cazul în care reclamanții din litigiul principal intenționează să invoce protecția oferită de Directiva 93/13 și în cazul în care, din perspectiva dreptului național, contractele în litigiu nu pot continua să existe după eliminarea clauzelor abuzive în discuție, examinarea consecințelor determinate de anularea acestor contracte constituie o obligație care revine instanței naționale, independentă de voința exprimată de reclamanții din litigiul principal ca respectivele contracte să fie menținute prin modificarea acestor clauze. Astfel, numai în cazul în care aceste consecințe ating un asemenea nivel de gravitate, încât pot fi calificate drept „deosebit de prejudiciabile” pentru reclamanții din litigiul principal, acestei instanțe îi revine, în lipsa unor dispoziții cu caracter supletiv sau a unor dispoziții aplicabile în cazul unui acord între părțile la contractele în litigiu,

sarcina de a adopta toate măsurile necesare pentru a proteja consumatorul de consecințele menționate și pentru a restabili echilibrul real dintre drepturile și obligațiile acestor părți, sub rezerva imposibilității instanței menționate de a completa aceste contracte modificând conținutul clauzelor menționate.

- 41 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune ca, atunci când o instanță națională a constatat imposibilitatea menținerii unui contract după eliminarea unei clauze abuzive, iar consumatorul în cauză își exprimă voința ca acest contract să fie menținut prin modificarea acestei clauze, instanța menționată să se poată pronunța cu privire la măsurile care trebuie adoptate pentru restabilirea echilibrului real dintre drepturile și obligațiile părților la contractul menționat, fără să examineze în prealabil consecințele unei anulări a aceluiași contract în ansamblul său, și aceasta chiar dacă instanța menționată are posibilitatea de a înlocui clauza respectivă cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție aplicabilă în cazul unui acord între părți.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 42 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii

trebuie interpretat în sensul că

se opune ca, atunci când o instanță națională a constatat imposibilitatea menținerii unui contract după eliminarea unei clauze abuzive, iar consumatorul în cauză își exprimă voința ca acest contract să fie menținut prin modificarea acestei clauze, instanța menționată să se poată pronunța cu privire la măsurile care trebuie adoptate pentru restabilirea echilibrului real dintre drepturile și obligațiile părților la contractul menționat, fără să examineze în prealabil consecințele unei anulări a aceluiași contract în ansamblul său, și aceasta chiar dacă instanța menționată are posibilitatea de a înlocui clauza respectivă cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție aplicabilă în cazul unui acord între părți.

Semnături